Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

22. veebruar 2022*

Eelotsusetaotlus – Ühine varjupaigapoliitika – Rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühised nõuded – Direktiiv 2013/32/EL – Artikli 33 lõike 2 punkt a – Sellise rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatus, mille on liikmesriigis esitanud kolmanda riigi kodanik, kes on saanud pagulasseisundi teises liikmesriigis, samas kui selle kodaniku alaealine laps, kellel on täiendava kaitse seisund, elab esimeses liikmesriigis – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 7 – Õigus perekonnaelu austamisele – Artikkel 24 – Lapse parimad huvid – Põhiõiguste harta artiklite 7 ja 24 rikkumise puudumine rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatuse korral – Direktiiv 2011/95/EL – Artikli 23 lõige 2 – Liikmesriikide kohustus tagada rahvusvahelise kaitse saajate perekonna ühtsuse säilitamine

Kohtuasjas C-483/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 30. juuni 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. septembril 2020, menetluses

XXXX

versus

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, kodade presidendid A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, S. Rodin, I. Jarukaitis ja J. Passer (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi ja A. Kumin,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Belgia valitsus, esindajad: M. Jacobs, M. Van Regemorter ja C. Pochet,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* W. Ferrante,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Azéma ja L. Grønfeldt,

olles 30. septembri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 18 ja 24, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9), artikleid 2, 20, 23 ja 31 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ELT 2013, L 180, lk 60) artikli 25 lõiget 6 ja artikli 33 lõike 2 punkti a.

2 Taotlus on esitatud XXXXi ja Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides'i (pagulaste ja kodakondsuseta isikute üldvolinik, Belgia; edaspidi „CGRA“) vahelises kohtuvaidluses seoses Belgias esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbi vaatamata jätmisega.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

3 Genfis 28. juulil 1951 allkirjastatud pagulasseisundi konventsiooni (United Nations Treaty Series, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)) (muudetud 31. jaanuaril 1967 New Yorgis sõlmitud pagulasseisundi protokolliga) (edaspidi „Genfi konventsioon“) artikli 1 jaotise A lõikes 2 on sätestatud:

„[Genfi konventsioonis] käsitatakse pagulasena isikut,

[…]

(2) kes […] põhjendatult kartes tagakiusamist rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste pärast viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha saada sellelt riigilt kaitset või kes nimetatud sündmuste tagajärjel viibib kodakondsusetuna väljaspool oma endist asukohariiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha sinna tagasi pöörduda.

Kui isikul on rohkem kui üks kodakondsus, tähendab tema kodakondsusjärgne riik iga riiki, mille kodanik ta on. Isikut ei või pidada kodakondsusjärgse riigi kaitseta jäetuks, kui ta põhjendatud kartusel rajaneva mõjusa põhjuseta ei ole kasutanud mõne oma kodakondsusjärgse riigi kaitset.“

Liidu õigus

Direktiiv 2011/95

4 Direktiivi 2011/95 põhjendustes 8, 9, 12, 18 ja 39 on märgitud:

„(8) Euroopa Ülemkogu märkis 15. ja 16. oktoobril 2008. aastal vastu võetud Euroopa sisserände- ja varjupaigapaktis, et liikmesriigiti esineb endiselt kaitse andmises ja kõnealuse kaitse vormides märkimisväärseid erinevusi, ning kutsus üles tegema uusi algatusi Haagi programmiga ette nähtud Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomise lõpuleviimiseks ja seega parema kaitse pakkumiseks.

(9) Stockholmi programmis kordas Euroopa Ülemkogu pühendumust eesmärgile luua hiljemalt 2012. aastaks kaitse ja solidaarsuse ühine ala, mis põhineb ühisel varjupaigamenetlusel ning rahvusvahelise kaitse saajate ühetaolisel seisundil kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikliga 78.

[…]

(12) Käesoleva direktiivi põhieesmärk on tagada ühelt poolt, et liikmesriigid kohaldavad ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele, ja teiselt poolt, et kõnealustele isikutele on kõigis liikmesriikides kättesaadavad minimaalsed hüved.

[…]

(18) Vastavalt 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsioonile peaksid liikmesriigid käesoleva direktiivi rakendamisel silmas pidama eelkõige lapse huve. Lapse huvide hindamisel peaksid liikmesriigid eeskätt võtma nõuetekohaselt arvesse perekonna ühtsuse, alaealise heaolu ja sotsiaalse arengu, turvalisuse ja ohutuse kaalutlusi ning alaealise arvamust vastavalt tema vanusele ja küpsusele.

[…]

(39) Vastates Stockholmi programmis esitatud üleskutsele kehtestada pagulastele ja täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavatele isikutele ühetaoline seisund, välja arvatud vajalike ja objektiivselt õigustatud erandite puhul, peaks täiendava kaitse saaja seisundiga kaasnema samad õigused ja hüved, mis on käesoleva direktiivi kohaselt pagulastel, ning nende suhtes tuleks kohaldada samu kriteeriumidele vastavuse tingimusi.“

5 Direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

j) „pereliikmed“ – järgmised rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmed, kes viibivad seoses rahvusvahelise kaitse taotlusega samas liikmesriigis, eeldusel et perekond oli juba olemas päritoluriigis:

– rahvusvahelise kaitse saaja abikaasa või temaga püsisuhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare kolmandate riikide kodanikke käsitleva õiguse alusel võrdväärselt abielupaaridega;

– esimeses taandes osutatud paari või rahvusvahelise kaitse saaja alaealised lapsed, tingimusel et nad ei ole abielus, sõltumata sellest, kas nad on siseriikliku õiguse tähenduses sündinud abielust või väljaspool abielu või lapsendatud;

– asjaomase liikmesriigi õiguse või tava kohaselt rahvusvahelise kaitse saaja eest vastutav isa, ema või mõni teine täisealine isik, kui kõnealuse kaitse saaja on alaealine ja ei ole abielus;

[…]“.

6 Direktiivi 2011/95 VII peatükk „Rahvusvahelise kaitse sisu“ sisaldab artikleid 20–35.

7 Direktiivi artikli 20 „Üldeeskirjad“ lõikes 5 on ette nähtud:

„Liikmesriigid peavad käesoleva peatüki alaealistega seotud sätteid kohaldades silmas eelkõige lapse huve.“

8 Direktiivi artiklis 23 „Perekonna ühtsuse säilitamine“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad võimaluse perekonna ühtsuse säilitamiseks.

2. Liikmesriigid tagavad rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmetele, kes individuaalselt ei kvalifitseeru sellisele kaitsele, õiguse nõuda artiklites 24–35 osutatud hüvesid siseriikliku korra kohaselt ja niivõrd, kuivõrd see on kooskõlas pereliikme isikliku õigusliku seisundiga.

3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata, kui pereliikme suhtes on välistatud või välistataks rahvusvaheline kaitse vastavalt III ja V peatükile.

4. Olenemata lõigetest 1 ja 2 võivad liikmesriigid riigi julgeoleku või avaliku korra huvides keelduda neis osutatud hüvede andmisest, neid vähendada või need tühistada.

5. Liikmesriigid võivad otsustada, et käesolevat artiklit kohaldatakse ka teiste lähisugulaste suhtes, kes elasid päritoluriigist lahkumise ajal perekonnaga koos ja kes sõltusid sel ajal täielikult või peamiselt rahvusvahelise kaitse saajast.“

Direktiiv 2013/32

9 Direktiivi 2013/32 põhjendus 43 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid peaksid vaatama läbi kõikide taotluste sisu, st hindama, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele vastavalt direktiivile 2011/95/EL, kui käesolevas direktiivis ei ole sätestatud teisiti, eelkõige juhul, kui on põhjust oletada, et teine riik vaatab taotluse läbi või annab piisava kaitse. Eriti ei tohiks liikmesriike kohustada hindama rahvusvahelise kaitse taotluse sisu, kui esimene varjupaigariik on taotlejale andnud pagulasseisundi või muul moel piisava kaitse ja taotleja lubatakse sellesse riiki tagasi.“

10 Selle direktiivi artiklis 33 „Vastuvõetamatud taotlused“ on ette nähtud:

„1. Lisaks juhtudele, kus taotlust ei vaadata läbi vastavalt [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrusele (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31)], ei ole liikmesriigid kohustatud hindama, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele vastavalt direktiivile 2011/95/EL, kui taotlust peetakse vastavalt käesolevale artiklile vastuvõetamatuks.

2. Liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlust vastuvõetamatuks ainult juhul, kui:

a) mõni teine liikmesriik on andnud rahvusvahelise kaitse;

[…]“.

Belgia õigus

11 15. detsembri 1980. aasta seaduse territooriumile sisenemise, seal viibimise, sinna elama asumise ja välismaalaste tagasisaatmise kohta (loi du 15 décembre 1980 sur l’accès au territoire, le séjour, l’établissement et l’éloignement des étrangers; *Moniteur belge*, 31.12.1980, lk 14584) artikli 57/6 lõike 3 esimene lõik, millega võetakse üle direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punkt a, on sõnastatud järgmiselt:

„[CGRA] võib tunnistada rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatuks, kui:

[…]

3° taotlejal on juba rahvusvaheline kaitse mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis;

[…]“.

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimus

12 Pärast pagulasseisundi saamist 1. detsembril 2015 Austrias kolis põhikohtuasja kaebaja 2016. aasta alguses Belgiasse, et seal ühineda oma kahe tütrega, kellest üks oli alaealine. 14. detsembril 2016 said need lapsed Belgias täiendava kaitse. Belgia riik tunnustas põhikohtuasja kaebaja hooldusõigust alaealise lapse suhtes, kuid asjaomasel isikul ei ole selles riigis elamise õigust.

13 Põhikohtuasja kaebaja esitas 14. juunil 2018 Belgias rahvusvahelise kaitse taotluse. 11. veebruaril 2019 jättis CGRA selle taotluse 15. detsembri 1980. aasta seaduse territooriumile sisenemise, seal viibimise, sinna elama asumise ja välismaalaste tagasisaatmise kohta artikli 57/6 lõike 3 esimese lõigu punkti 3 alusel vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjendusel, et teine liikmesriik oli asjaomasele isikule juba rahvusvahelise kaitse andnud.

14 Conseil du contentieux des étrangers (välismaalaste asjade halduskohus, Belgia) jättis 8. mai 2019. aasta kohtuotsusega rahuldamata kaebuse, mille põhikohtuasja kaebaja selle otsuse peale esitas.

15 Põhikohtuasja kaebaja esitas 21. mail 2019 selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebuse. Ta väidab, et põhikohtuasja asjaoludel välistab perekonna ühtsuse ja lapse parimate huvide põhimõtte järgimine selle, et Belgia riik saaks kasutada oma võimalust tunnistada tema rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuks. Ta täpsustab, et asjaolu, et talle on teises liikmesriigis antud pagulasseisund, ei takista tal tugineda selle otsuse vastu perekonna ühtsuse põhimõttele, kui see seisund ei luba tal elada koos oma alaealise lapsega selles liikmesriigis, kus laps sai täiendava kaitse.

16 CGRA sõnul ei ole perekonna ühtsuse põhimõte käesoleval juhul kohaldatav, sest põhikohtuasja kaebajalt ega tema tütardelt ei ole kaitset ära võetud. Pealegi ei saa ainuüksi lapse parimad huvid põhjendada kaitsetaotluse vastuvõetavust.

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas olukorras, kus tuginetakse perekonna ühtsuse ja lapse parimate huvide põhimõttele, tuleb liidu õigust tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui liikmesriik kasutab direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punktis a ette nähtud võimalust tunnistada rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuks.

18 Selles olukorras otsustas Conseil d'État (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [liidu] õigusega, eelkõige [harta] artiklitega 18 ja 24, direktiivi [2011/95] artiklitega 2, 20, 23 ja 31 ning direktiivi [2013/32] artikli 25 lõikega 6, on vastuolus see, et liikmesriik jätab direktiivi [2013/32] artikli 33 lõike 2 punktis a antud võimalust kasutades rahvusvahelise kaitse taotluse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjusel, et teine liikmesriik on kaitse juba andnud, võttes arvesse, et taotleja on esimeses liikmesriigis kaitse saanud saatjata alaealise lapse isa, et ta on tuumikperekonna ainus lapsevanem, kes lapse kõrval viibib, et ta elab lapsega koos ning et kõnealune liikmesriik on tunnustanud tema hooldusõigust lapse suhtes? Kas perekonna ühtsuse ja lapse parimate huvide põhimõte ei kohusta vastupidi liikmesriiki, kus selle vanema laps on kaitse saanud, andma kaitse ka vanemale?“

Menetlus Euroopa Kohtus

19 Belgia valitsus teavitas 10. detsembri 2020. aasta kirjas Euroopa Kohut esiteks asjaolust, et põhikohtuasja kaebaja oli esitanud 4. novembril 2020 uue rahvusvahelise kaitse taotluse, ja esitas teiseks Euroopa Kohtule küsimused selle kohta, kas neil asjaoludel on eelotsusetaotluse alles jätmine asjakohane.

20 Pärast seda teavet küsis Euroopa Kohtu kantselei 20. jaanuari 2021. aasta kirjas eelotsusetaotluse esitanud kohtult selle kohta tema seisukohti.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teatas 11. veebruari 2021. aasta kirjas Euroopa Kohtule, et ta soovib jääda eelotsusetaotluse juurde.

Eelotsuse küsimuse analüüs

22 Oma eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punkti a tuleb harta artiklit 7 ja artikli 24 lõiget 2 arvestades tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, et liikmesriik kasutab selle sättega antud võimalust jätta rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjusel, et taotlejale on

juba antud pagulasseisund teises liikmesriigis, võttes arvesse, et taotleja on esimeses liikmesriigis täiendava kaitse saanud saatjata alaealise lapse isa, et ta on tuumikperekonna ainus lapsevanem, kes lapse kõrval viibib, et ta elab selle alaealise lapsega koos ning et kõnealune liikmesriik on tunnustanud tema hooldusõigust lapse suhtes.

23 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2013/32 artikli 33 lõikes 1 on sätestatud, et lisaks juhtudele, kus taotlust ei vaadata läbi vastavalt määrusele nr 604/2013, ei ole liikmesriigid kohustatud hindama, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele vastavalt direktiivile 2011/95, kui taotlust peetakse vastavalt sellele artiklile vastuvõetamatuks. Direktiivi 2013/32 artikli 33 lõikes 2 on ammendavalt loetletud olukorrad, kus liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlust vastuvõetamatuks (19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa), C-564/18, EU:C:2020:218, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika). Nende olukordade hulka kuulub viimati nimetatud sätte punktis a ette nähtud olukord, kus mõni teine liikmesriik on juba andnud rahvusvahelise kaitse.

24 Nii nähtub pelgalt direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punkti a sõnastusest, et liikmesriigid ei ole kohustatud kontrollima, kas taotleja vastab direktiivi 2011/95 kohaselt rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele, kui selline kaitse on teises liikmesriigis juba tagatud.

25 See tõlgendus vastab pealegi direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 eesmärgile, milleks on, nagu Euroopa Kohus on juba tõdenud, rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kohustuste leevendamine, määratledes juhud, mil niisugust taotlust peetakse vastuvõetamatuks (19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa), C-564/18, EU:C:2020:218, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tekkinud küsimus, kas selle sättega liikmesriikidele antud võimalusest mitte kontrollida, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise tingimustele, on erandeid, mis võivad sisuliselt olla põhjendatud õigusega perekonnaelu austamisele ja lapse parimate huvide vajaliku arvesse võtmisega, mis on ette nähtud vastavalt harta artiklis 7 ja artikli 24 lõikes 2.

27 Sellega seoses on oluline märkida esimesena, et liidu õigus tugineb põhieeldusele, et iga liikmesriik jagab kõikide teiste liikmesriikidega – ja ühtlasi tunnistab, et teised liikmesriigid jagavad ka temaga – teatud hulka ühiseid väärtusi, millel liit rajaneb, nagu on täpsustatud ELL artiklis 2. See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust nende väärtuste tunnustamisel ja seega neid elluviiva liidu õiguse järgimisel, samuti liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust selle suhtes, et nende vastavad riigisisesed õiguskorrad saavad tagada võrdväärse ja tõhusa kaitse hartaga – eelkõige selle artiklitega 1 ja 4 – tunnustatud põhiõigustele, mis näevad ette liidu ja selle liikmesriikide ühe põhiväärtuse (19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika), milleks on inimväärikus, mis hõlmab muu hulgas ebainimliku või alandava kohtlemise keeldu.

28 Liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse põhimõte on liidu õiguses olulise tähtsusega, eelkõige seoses vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga, mille liit moodustab ja mis tagab vastavalt ELTL artikli 67 lõikele 2 isikute kontrolli puudumise sisepiiridel ning arendab ühist varjupaiga-, sisserände- ja välispiirikontrollipoliitikat, mis põhineb liikmesriikidevahelisel solidaarsusel ja on õiglane kolmandate riikide kodanike suhtes. Selles valdkonnas on iga liikmesriik kohustatud vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke

asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eelkõige liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (vt selle kohta 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Järelikult tuleb Euroopa ühise varjupaigasüsteemi raames eeldada, et igas liikmesriigis koheldakse rahvusvahelise kaitse taotlejaid kooskõlas harta, Genfi konventsiooni ning Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni nõuetega. See kehtib muu hulgas direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punkti a kohaldamisel, mis kujutab endast selle direktiiviga kehtestatud ühise varjupaigamenetluse raames vastastikuse usalduse põhimõtte väljendust (19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Ei saa siiski välistada, et praktikas esineb selle süsteemi toimimisel konkreetses liikmesriigis suuri probleeme, mis toovad kaasa tõsise ohu, et rahvusvahelise kaitse taotlejaid koheldakse selles liikmesriigis viisil, mis ei ole kooskõlas nende isikute põhiõigustega (vt selle kohta 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Käesoleva kohtuotsuse punktidest 29 ja 30 tuleneb, et liikmesriigi ametiasutused ei või kasutada neile direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punktiga a antud võimalust juhul, kui nad on objektiivsete, usaldusväärsete, täpsete ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmete põhjal ning liidu õigusega tagatud põhiõiguste kaitse standardit silmas pidades jõudnud järeldusele, et liikmesriigis, kus kolmanda riigi kodanikul on juba rahvusvaheline kaitse, esinevad süstemaatilised või üldised puudused või teatavaid isikute rühmi puudutavad puudused ning et neid puudusi arvestades on piisavalt alust arvata, et sellel kodanikul tekib reaalne oht saada harta artikli 4 tähenduses ebainimlikult või alandavalt koheldud (vt selle kohta 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, punktid 85–90, ning 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punkt 92).

32 Samas ei ole direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punktiga a vastuolus see, kui liikmesriik kasutab selle sättega antud võimalust jätta pagulasseisundi taotlus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjendusega, et teine liikmesriik on taotlejale juba andnud rahvusvahelise kaitse, kui neid elamistingimusi arvestades, mis kõnealusel taotlejal selles teises liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saajana eeldatavasti on, ei ähvarda teda tõsine oht, et talle saab osaks harta artikli 4 tähenduses ebainimlik või alandav kohtlemine. Asjaolu, et sellise kaitse saajad ei saa selles liikmesriigis mingit toimetulekutoetust või neile makstakse sellist toetust oluliselt väiksemas mahus kui teistes liikmesriikides, ilma et neid koheldaks siiski teisiti kui selle liikmesriigi kodanikke, ei võimalda tuvastada artikli 4 rikkumist, välja arvatud juhul, kui taotleja on tema erilise haavatavuse tõttu ja sõltumata tema tahtest ja isiklikest valikutest sattunud nii äärmuslikku materiaalsesse puudusse, et tal ei ole võimalik rahuldada oma kõige esmasemaid vajadusi, nagu eelkõige enda toitmine, pesemine ja majutamine, ning mis kahjustab tema füüsilist või vaimset tervist või asetab ta alandavasse olukorda, mis ei ole kooskõlas inimväärikusega (vt selle kohta 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punktid 89, 90 ja 101).

33 Käesoleval juhul – ja seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on ainsana pädev põhikohtuasja asjaolude üle otsustama – ei ilmne eelotsusetaotlusest, et see võiks kehtida põhikohtuasja kaebuse esitaja elamistingimuste kohta Austrias. Ilma et see piiraks sellise kontrolli läbiviimist, ilmneb Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalidest pigem, et põhikohtuasja

kaebaja Belgias esitatud rahvusvahelise kaitse taotlust ei põhjenda mitte rahvusvahelise kaitse vajadus kui selline, mis on Austrias juba rahuldatud, vaid tema tahe tagada perekonna ühtsus Belgias.

34 Järelikult ei ole põhikohtuasja kaebaja olukord selline, et see kohustaks liikmesriike – kooskõlas 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsusest Ibrahim jt (C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219) tuleneva kohtupraktikaga – erandina hoiduma kasutamast neile direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punktis a antud võimalust jätta rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

35 Teisena tuleb siiski kindlaks teha, kas harta artikliga 7 ja artikli 24 lõikega 2 on vastuolus see, kui liikmesriigile direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punktiga a antud võimalust jätta rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjendusel, et taotlejale on teises liikmesriigis selline kaitse juba antud, kasutatakse käesoleva kohtuotsuse punktis 22 kirjeldatud tingimustel.

36 Sellise liidu õigusnormi rikkumine, mis annab rahvusvahelise kaitse saajatele materiaalse õiguse, mis ei too kaasa harta artikli 4 rikkumist, isegi kui eeldada, et see on tõendatud, ei takista liikmesriikidel kasutada direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punktis a antud võimalust (vt selle kohta 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Ibrahim jt, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219, punkt 92). Erinevalt harta artikliga 4 tagatud kaitsest mis tahes ebainimliku ja alandava kohtlemise eest ei ole harta artiklitega 7 ja 24 tagatud õigused absoluutsed ja neid võib seega piirata harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud tingimustel.

37 Nimelt võimaldab selline tõlgendus tagada vastastikuse usalduse põhimõtte järgimise, millel Euroopa varjupaigasüsteem põhineb ja mida see artikli 33 lõike 2 punkt a väljendab, nagu on rõhutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 29.

38 Lisaks viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluses ka direktiivi 2011/95 artiklile 23 ja eelkõige selle lõikele 2.

39 Kuigi see säte ei näe ette pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi laiendamist selle isiku pereliikmetele, kellele see seisund on antud – mistõttu ei tähenda käesoleval juhul asjaolu, et põhikohtuasja kaebaja kaks tütart on saanud täiendava kaitse, et talle tuleks ainuüksi sel põhjusel anda rahvusvaheline kaitse selles samas liikmesriigis –, kohustab see säte sõnaselgelt liikmesriike tagama, et säilitatakse perekonna ühtsus, nähes rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmetele ette teatava hulga hüvesid (vt selle kohta 9. novembri 2021. aasta kohtuotsus Bundesrepublik Deutschland (perekonna ühtsuse säilitamine), C-91/20, EU:C:2021:898, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika). Direktiivi 2011/95 artiklites 24–35 nimetatud selliste hüvede andmine, mis hõlmavad muu hulgas riigis elamise õigust, eeldab, et täidetakse kolm tingimust, mis on esiteks seotud pereliikme seisundiga nimetatud direktiivi artikli 2 punkti j tähenduses, teiseks asjaoluga, et individuaalselt ei ole täidetud rahvusvahelise kaitse saamiseks vajalikud tingimused, ja kolmandaks sellega, et see on kooskõlas asjaomase pereliikme isikliku õigusliku seisundiga.

40 Esiteks ei takista aga asjaolu, et vanema ja tema alaealise lapse rändeteekonnad olid erinevad, enne kui nad kohtusid liikmesriigis, kus lapsel on rahvusvaheline kaitse, käsitada vanemat selle kaitse saaja pereliikmena direktiivi 2011/95 artikli 2 punkti j tähenduses, kui see vanem viibis selle liikmesriigi territooriumil enne seda, kui tehti otsus tema lapse rahvusvahelise kaitse taotluse kohta (vt selle kohta 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus Bundesrepublik Deutschland (pereliige), C-768/19, EU:C:2021:709, punktid 15, 16, 51 ja 54).

41 Teiseks, võttes arvesse direktiivi 2011/95 artikli 23 lõike 2 eesmärki tagada rahvusvahelise kaitse saajate perekonna ühtsuse säilitamine ning lähtudes ka sellest, et direktiivi 2011/95 sätteid tuleb tõlgendada harta artiklit 7 ja artikli 24 lõikeid 2 ja 3 arvestades (9. septembri 2021. aasta kohtuotsus Bundesrepublik Deutschland (pereliige), C-768/19, EU:C:2021:709, punkt 38), tuleb asuda seisukohale, et kolmanda riigi kodanik – kelle rahvusvahelise kaitse taotlus on vastuvõetamatu ja seega selles liikmesriigis, kus tema alaealine laps on saanud rahvusvahelise kaitse, tagasi lükatud põhjendusega, et sellel kodanikul on teises liikmesriigis pagulasseisund – ei vasta individuaalselt esimeses liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saamiseks vajalikele tingimustele, mistõttu on tal selles liikmesriigis õigus saada direktiivi 2011/95 artiklites 24–35 nimetatud hüvesid.

42 Kolmandaks peab direktiivi 2011/95 artikli 23 lõike 2 kohaselt selliste hüvede andmine olema siiski kooskõlas asjaomase kolmanda riigi kodaniku õigusliku seisundiga.

43 Selles osas tuleneb 9. novembri 2021. aasta kohtuotsusest Bundesrepublik Deutschland (perekonna ühtsuse säilitamine) (C-91/20, EU:C:2021:898, punkt 54), et see võimalus on seotud selle kontrollimisega, kas asjaomasel kodanikul, kes on rahvusvahelise kaitse saanud isiku pereliige, ei ole selles liikmesriigis, kes andis selle rahvusvahelise kaitse, juba õigust paremale kohtlemisele kui see, mis tuleneb direktiivi 2011/95 artiklites 24–35 osutatud hüvedest. Ilma et see mõjutaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli, ei näi see käesoleval juhul nii olevat, kuna pagulasseisundi andmine ühes liikmesriigis ei võimalda põhimõtteliselt seda rahvusvahelist kaitset saavale isikule teises liikmesriigis paremat kohtlemist kui see, mis direktiivi 2011/95 artiklites 24–35 osutatud hüvedest selles teises liikmesriigis tuleneb.

44 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2013/32 artikli 33 lõike 2 punkti a tuleb harta artiklit 7 ja artikli 24 lõiget 2 arvestades tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, et liikmesriik kasutab selle sättega antud võimalust jätta rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjusel, et taotlejale on juba antud pagulasseisund teises liikmesriigis, võttes arvesse, et taotleja on esimeses liikmesriigis täiendava kaitse saanud saatjata alaealise lapse isa; samas ei piira see siiski direktiivi 2011/95 artikli 23 lõike 2 kohaldamist.

Kohtukulud

45 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiivi 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta artikli 33 lõike 2 punkti a tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 7 ja artikli 24 lõiget 2 arvestades tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, et liikmesriik kasutab selle sättega antud võimalust jätta rahvusvahelise kaitse taotlus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjusel, et taotlejale on juba antud pagulasseisund teises liikmesriigis, võttes arvesse, et taotleja on esimeses liikmesriigis täiendava kaitse saanud saatjata alaealise lapse isa; samas ei piira see siiski Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta

isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, artikli 23 lõike 2 kohaldamist.

Allkirjad